Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

HE 157/2026 vp

Maanomistajain Liitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanemiseksi.

Liitto pitää myönteisenä sitä, että hallituksen esityksessä on tunnistettu lausunnossamme esiin nostetut oikeusturvaan liittyvät kysymykset vieraslajirikoksen osalta. Erityisen tärkeänä pidämme sitä, että esityksen perusteluissa korostetaan rikosvastuun yleisten edellytysten merkitystä. Hallitus toteaa, että vieraslajirikoksesta tuomitseminen edellyttää muun muassa syy-yhteyden, syyllisyyden ja syyksiluettavuuden osoittamista. Tämä on merkittävä täsmennys maanomistajien oikeusturvan kannalta ja vastaa olennaisilta osin niihin huoliin, joita liitto lausunnossaan toi esille.

Katsomme näiden perustelujen merkitsevän käytännössä sitä, ettei rikosvastuu voi perustua pelkästään vieraslajin esiintymiseen kiinteistöllä tai oletukseen maanomistajan vastuusta. Vastaavasti luonnollisista leviämismekanismeista, kuten vesistöjen, tiealueiden kunnossapidon, tuulen tai muiden toimijoiden aiheuttamasta leviämisestä, ei voida yksin päätellä rikosvastuun edellyttämää syy-yhteyttä ilman konkreettista näyttöä henkilön omasta menettelystä. Näiltä osin katsomme lausuntomme tulleen huomioiduksi valmistelussa.

Maanomistajain liitto korostaa, että haitallisten vieraslajien leviämisen ehkäiseminen on viranomaisten sekä maanomistajien yhteinen tavoite. Tämän vuoksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain mukaisen hallinnollisen ohjauksen, neuvonnan, tiedottamisen ja yhteistyön tulee muodostaa torjuntatyön ensisijainen toimintamalli. Mitä paremmin maanomistajat ja muut toimijat tunnistavat ongelmakohdat sekä käytännön torjuntakeinot, sitä tehokkaammin voidaan ehkäistä haitallisten vieraslajien leviämistä ja ympäristölle aiheutuvaa haittaa.

Liitto katsoo, että rikosoikeudellisen sääntelyn tulee säilyä viimesijaisena keinona. Rikosoikeudellisten seuraamusten tulee kohdistua tapauksiin, joissa vieraslajirikoksen tunnusmerkistö ja rikosvastuun edellytykset täyttyvät, ja joissa kyse on moitittavasta menettelystä. Tällöin myös viranomaisten voimavarat voidaan kohdentaa tehokkaasti kaikkein vakavimpiin ja ympäristön kannalta haitallisimpiin vieraslajien levittämistapauksiin.